

Άνευ ουσίας και περιεχομένου, εφόσον δεν υπάρξει ανατροπή (όχι στα «μεγάλα» λόγια, αλλά στην πράξη) του υπάρχοντος μοντέλου διοίκησης.

Επί τάπητος πλέον τίθεται το ζήτημα της νέας διοικητικής μεταρρύθμισης, η υλοποίηση της οποίας διεκδικεί (σύμφωνα πάντα με την κυβέρνηση) την αλλαγή του «αυτοδιοικητικού χάρτη» της χώρας μας. Στον κατ' επίφασιν διάλογο (φαίνεται πως συνιστά ίδιο της κυβέρνησης οι κατ' επίφασιν διάλογοι) που έχει ξεκινήσει, αυτό που πρωτίστως διακρίνουμε είναι από τη μια μεριά (αυτή των εκλεγμένων Δημάρχων και συμβούλων) έναν εντονότατο σκεπτικισμό, που δείχνει να σχετίζεται κυρίως με την διαγραφόμενη απώλεια των «οφίκιων τους» και από την άλλη (αυτή της κυβέρνησης) μία περιέργη «πρεμούρα» για την άμεση προώθηση της μεταρρύθμισης, ως απολύτως αναγκαίας για το μέλλον της χώρας μας. Εμείς θέλοντας να συμμετέχουμε, μέσα από αυτή τη στήλη σ' έναν πραγματικά εποικοδομητικό διάλογο, θα σας παραθέσουμε αποσπάσματα από την εισήγηση που κατέθεσε στα μέλη της η Νομαρχιακή κίνηση της Θεσσαλονίκης «Νομαρχία των Κινημάτων και της Οικολογίας».

Στη βάση αυτής της εισήγησης θα πραγματοποιηθεί προσεχώς και η συνέλευση των μελών της κίνησης αυτής. Αξίζει, κατά τη γνώμη μας, να τύχει η ανάγνωσή της, της δέουσας προσοχής μας, καθώς δίνει μία ολοκληρωμένη εικόνα του τι θα (επιμένουμε στο θα) έπρεπε να σηματοδοτεί ο σχεδιασμός μίας ολοκληρωμένης διοικητικής μεταρρύθμισης και του τι προοπτικές διανοίγει σήμερα, κάτω από τις υπάρχουσες συνθήκες.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Όταν μιλάμε για διοικητική μεταρρύθμιση εννοούμε μια νομοθετική παρέμβαση, με καθαρά πολιτικό περιεχόμενο, η οποία θα επιφέρει ανατροπή του μοντέλου διοίκησης σε όλα τα επίπεδα άσκησης της εξουσίας.

Μιλάμε δηλαδή για μια μεταρρύθμιση του ίδιου του κράτους και των διοικητικών του δομών από την οποία θα προκύψει σοβαρός περιορισμός των αρμοδιοτήτων του και ανάληψη από τη μεριά του ενός ρόλου επιτελικού με ταυτόχρονη γενναία μεταφορά αρμοδιοτήτων προς τους νέους ΟΤΑ, ούτως ώστε να αποκτήσουν διοικητική αυτοτέλεια.

Το γεγονός αυτό συνοδευόμενο από παράλληλη μεταφορά πόρων που θα τους εξασφαλίσει και οικονομική αυτοτέλεια, θα θωρακίσει τους νέους οργανισμούς και θα τους επιτρέψει να διαδραματίσουν έναν αυτόνομο ρόλο και να ασκήσουν μια αναπτυξιακή πολιτική εγγύτερη προς τους πολίτες, δημοκρατικότερη, με άμεση συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση των υποθέσεων τους και την άσκηση της τοπικής δημοκρατίας.

Πρόκειται για μια μεταρρυθμιστική διαδικασία η κατάληξη της οποίας θα είναι η απώλεια της δυνατότητας του κράτους να παίξει τον παραδοσιακό, πατερναλιστικό του ρόλο. Η πλήρης αδυναμία του να ελέγχει, με βραχίονα και τους ΟΤΑ, τη ζωή των πολιτών και στην πιο απόμακρη γωνιά της χώρας και σε κάθε τους δραστηριότητα.

Η αφυδάτωση και τέλος η εξάλειψη της πελατειακής λογικής που από καταβολής Ελληνικού κράτους χαρακτηρίζει τόσο τις σχέσεις των πολιτών με την κεντρική διοίκηση όσο και τις σχέσεις των εκλεγμένων της ΤΑ με την κεντρική εξουσία.

Πρέπει, επιτέλους, ο εκλεγμένος Δήμαρχος, Νομάρχης ή Περιφερειάρχης να σταματήσει να ξημεροβραδύζεται στους διαδρόμους των Υπουργείων εκλιπαρώντας μια συνάντηση με τους κάθε είδους αρμόδιους, αναρμόδιους και παρατρεχάμενους. Πρέπει να σταματήσει η επίλυση των όποιων προβλημάτων των ΟΤΑ να εξαρτάται από την πολιτική συγγένεια των αιρετών της ΤΑ με τους εκάστοτε κρατούντες.

Τα εκλεγμένα όργανα των νέων ΟΤΑ θα πρέπει να βουλευούνται και συγχρόνως να διαβουλευούνται τόσο με τα αντίστοιχα γειτονικών Αυτοδιοικητικών δομών όσο και κυρίως με τους πολίτες που εκπροσωπούν, μέσα από θεσμούς συμμετοχικούς, αμεσοδημοκρατικούς τους οποίους θα πρέπει να δημιουργήσουμε και να χαράξουν τοπική ή υπερτοπική πολιτική, να δρομολογούν λύσεις στα τοπικά προβλήματα, με συναίνεση, με συμμετοχή των πολιτών, με αυτοδιαχείριση με αυτοκαθορισμό.

Η μεταρρύθμιση η οποία επιχειρείται θα πρέπει εκτός από το να διασφαλίσει την διοικητική αυτοτέλεια και την οικονομική αυτοδυναμία στα νέα μορφώματα που θα προκύψουν, πρέπει ταυτόχρονα να οδηγήσει και στον εκδημοκρατισμό τους. Και τούτο υλοποιείται και με όσα για τη συμμετοχή των πολιτών αναφέραμε αλλά και με την αλλαγή του τρόπου εκλογής των οργάνων διοίκησης των νέων ΟΤΑ.

Θα πρέπει να διασφαλιστεί η δυνατότητα εκπροσώπησης στα όργανα διοίκησης των νέων ΟΤΑ όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων με τρόπο αναλογικό. Θα πρέπει λοιπόν να καθιερωθεί η απλή αναλογική ως σύστημα εκλογής για όλα τα όργανα και σε όλους τους βαθμούς των νέων ΟΤΑ. Η απλή αναλογική, θα πρέπει να πούμε, δεν διασφαλίζει μόνο την εκπροσώπηση όλων των δυνάμεων στα όργανα διοίκησης αλλά επιπλέον καλλιεργεί πνεύμα συνεργασίας, κοινωνικής συναίνεσης, συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και ανάληψη πολιτικών ευθυνών από διαφορετικές δυνάμεις.

Ακόμα η διοικητική μεταρρύθμιση πρέπει να επιφέρει αλλαγή του τρόπου άσκησης της εξουσίας από αυτά τα όργανα διοίκησης των νέων ΟΤΑ.

Γι αυτό πρέπει να σκεφθούμε ξανά τον τρόπο εκλογής των επικεφαλής των ΟΤΑ. Μπορεί να υπάρχει μακριά παράδοση στην Ελληνική κοινωνία και ευρεία αποδοχή του ισχύοντος άμεσου τρόπου εκλογής των επικεφαλής των ΟΤΑ (προεδρικό μοντέλο), αλλά υπάρχουν και πολλά επιχειρήματα για την άμεση εκλογή (κοινοβουλευτικό μοντέλο) από το συμβούλιο το εκλεγμένο με απλή αναλογική, με την επισήμανση ότι ο υποψήφιος του κάθε ψηφοδελτίου για επικεφαλής θα είναι γνωστός από τα πριν.

Σε ότι αφορά τους νέους ΟΤΑ που θα προκύψουν από την μεταρρυθμιστική αυτή διαδικασία πριν επιχειρηματολογήσουμε υπέρ ή κατά πρέπει να πούμε τα εξής.

Η πρώτη διοικητική μεταρρύθμιση που επιχειρήθηκε με τη μορφή του πρώτου Καποδίστρια δεν αξιολογήθηκε μέχρι σήμερα. Και είναι γεγονός ότι προχωράμε στον δεύτερο Καποδίστρια, όπως λέγεται, χωρίς να ξέρουμε που πετύχαμε και που αποτύχαμε στον πρώτο και το σπουδαιότερο γιατί έγινε αυτό.

Μια πρώτη ματιά πάντως στην κατάσταση που επικρατεί στους ΟΤΑ πρώτου και δεύτερου βαθμού δεν μας επιτρέπει να είμαστε περήφανοι για την μέχρι σήμερα πορεία των Καποδιστριακών Δήμων και των εκλεγμένων Νομαρχιακών οργάνων. Χωρίς αρμοδιότητες, χωρίς πόρους, χωρίς το αναγκαίο προσωπικό και μάλιστα το εξειδικευμένο που χρειάζεται σήμερα για την αντιμετώπιση των σύγχρονων και σύνθετων προβλημάτων, αδυνατούν να δώσουν λύσεις στα προβλήματα των πολιτών και της περιοχής ευθύνης τους. Τα παραδείγματα γύρω μας πολλά. Σχολική στέγη, επαρχιακή οδοποιία, μεταφορά μαθητών, διαχείριση σκουπιδιών και άλλα. Δήμοι και Νομαρχίες υπερχρεωμένες που καταφεύγουν στον δανεισμό για την αντιμετώπιση των αναγκών τους. Ούτε καν ιδιόκτητους χώρους για να στεγάσουν τις υπηρεσίες τους δεν διαθέτουν.

Επομένως το πρόβλημα της διοικητικής μεταρρύθμισης δεν είναι θέμα γεωγραφίας. Και η επαναχάραξη των ορίων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν λύνει από μόνη της κανένα πρόβλημα, ούτε για τον Α βαθμό ούτε για τον Β βαθμό. Η ουσία είναι η μεταρρύθμιση του κράτους, της κεντρικής διοίκησης και όλα όσα προαναφέραμε.

Επιπλέον η μείωση των υφιστάμενων ΟΤΑ θα μεταφέρει το μοντέλο του συγκεντρωτικού κράτους, σε μικροκλίμακα στους νέους οργανισμούς.

Δεν θα επιτρέψει τη δημιουργία συνθηκών άμεσης συμμετοχής και εμπλοκής των πολιτών στα κοινά.

Θα αναδειξεί τοπικές αντιθέσεις και φυγόκεντρες τάσεις.

Θα δημιουργήσει άνιστους όρους ανάπτυξης αναπαράγοντας σε τοπική κλίμακα φαινόμενα «αστυφιλίας» με την αντίστοιχη ερημοποίηση που ζούμε σήμερα.

Η επιχειρούμενη σήμερα μεταρρύθμιση, όπως ακούμε να λέει τόσο ο Πρωθυπουργός όσο και οι αρμόδιοι Υπουργοί με καθαρό λόγο, γίνεται για να προκλύσουν οικονομικοί πόροι για την κεντρική διοίκηση και όχι για να μεταφερθούν πόροι στους ΟΤΑ.

Πρέπει λοιπόν με περίσκεψη και μεγάλο προβληματισμό να αντιμετωπίσουμε αυτό το θέμα.

Ένας επιπλέον προβληματισμός που θα μπορούσε να περιληφθεί στην παραπάνω εισήγηση, αφορά στην εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη των Δημάρχων στους υπό διεύρυνση ΟΤΑ. Με τα νέα δεδομένα (των μεγάλων, δηλαδή, μητροπολιτικών Δήμων) είναι σαφής η αδυναμία συγκρότησης και σοβαρής διεκδίκησης πρωταγωνιστικού ρόλου από αυτόνομα πολιτικά σχήματα ή παρατάξεις. Χωρίς τη σαφή υποστήριξη των κομματικών μηχανισμών είναι πρακτικά αδύνατη η κάθοδος στον εκλογικό στίβο τέτοιου είδους σχημάτων. Οπότε είναι άμεσα ορατή η επαναφορά του καθεστώτος της κοιματικοποίησης των αναμετρήσεων υπέρ της ανούσιας καταγραφής της πολιτικής δύναμης των κομμάτων (και δη των δύο «μονομάχων» που μονοπωλούν την πολιτική ζωή του τόπου μας), σε βάρος των αυτοδιοικητικών θεσμών, που θα μπουν για μία ακόμη φορά στη μέγγενη της στείρας κοιματικής αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων.

Όλα τα παραπάνω συνιστούν καίρια ζητήματα που χρήζουν ολοκληρωμένης συζήτησης και ευρύτερου προβληματισμού. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο κρίνουμε πως οι βεβαιασμένες πρωτοβουλίες της κυβέρνησης (οι συνεπικουρούμενες από αμέτρητα «παπαγαλάκια»), κάθε άλλο παρά την ανατροπή του υπάρχοντος μοντέλου διοίκησης υπηρετούν.